

เฝ้าระวังทางระบาดวิทยา

สำนักงานโรค ควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control,
Ministry of Public Health.

ประจำสัปดาห์

ISSN 0859-547X

<http://epid.moph.go.th/>

ปีที่ ๓๔ : ฉบับที่ ๑๕ : ๑๘ เมษายน ๒๕๔๖, Volume 34 : Number 15 : April 18, 2003

วิสัยทัศน์

กรมควบคุมโรค “ เป็นผู้นำด้านวิชาการและเทคโนโลยีการป้องกันและควบคุมโรคในประเทศและระดับนานาชาติ ”

สำนักงานโรค ควบคุมโรค “ ศูนย์ความเชี่ยวชาญระดับสากล ในด้านมาตรฐานงานระบาดวิทยา ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภายใน และนานาชาติ สร้างองค์ความรู้และภูมิปัญญา ป้องกันโรค กัก และส่งเสริมสุขภาพของประชาชน ”

ทุกรายงานมีคุณค่าต่อระบบเฝ้าระวังและการควบคุมป้องกันโรค โปรดช่วยกันตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องและส่งให้ทันตามกำหนดเวลา (ภายในเช้าวันอังคาร)

สัปดาห์ที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
จำนวนจังหวัดที่ส่ง	34	44	47	50	59	55	57	62	49	69	63	65	61	61	59

สัปดาห์ที่ 15 วันที่ 6 – 12 เมษายน พ.ศ. 2546

จำนวนจังหวัดส่งข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาเร่งด่วนทันตามกำหนดเวลา

สัปดาห์ที่ 15 ส่งทันเวลา 59 จังหวัด

ปี พ.ศ. 2546 ประเทศไทย

ส่งข้อมูลทันเวลาสัปดาห์นี้ 59 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 77.63

ผลการสำรวจอัตราการสวมหมวกนิรภัย
ช่วงก่อนเทศกาลสงกรานต์ พ.ศ. 2546

ความเป็นมา

การสวมหมวกนิรภัยช่วยลดการเสียชีวิตของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ได้ ร้อยละ 20 – 30 รัฐบาลชุดปัจจุบันเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ และได้เร่งรัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายหมวกนิรภัย เพื่อลดการบาดเจ็บรุนแรงและการเสียชีวิตในเทศกาลสงกรานต์นี้ อีกทั้งได้มอบหมายให้กรมควบคุมโรค โดยสำนักงานโรค ควบคุมโรค และสำนักโรคไม่ติดต่อ ดำเนินการสำรวจอัตราการสวมหมวกนิรภัยเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการกำกับติดตามประเมินผลการควบคุมป้องกันการบาดเจ็บและการเสียชีวิต โดยทำการสำรวจอัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้

- ★ ผลการสำรวจอัตราการสวมหมวกนิรภัย
ช่วงก่อนเทศกาลสงกรานต์ พ.ศ. 2546 249
- ★ รายงานการเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ
การชนส่ง ประเทศไทย พ.ศ. 2544 252
- ★ ประชาสัมพันธ์สัมมนาระบาดวิทยาแห่งชาติ
ครั้งที่ 16 256
- ★ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา
เร่งด่วน สัปดาห์ที่ 15, วันที่ 6 - 12 เมษายน พ.ศ. 2546 257

รถจักรยานยนต์ ช่วงก่อนเทศกาลสงกรานต์ ดำเนินการในวันที่ 4 - 5 เมษายน พ.ศ. 2546 ในพื้นที่ 22 จังหวัดของ 12 เขตสาธารณสุข และกรุงเทพมหานคร จากการสังเกตโดยตรงบนท้องถนนเวลาเร่งด่วนช่วงเช้า 08.00 - 09.00 น. เวลาไม่เร่งด่วน 10.00 - 11.00 น. และเวลาเร่งด่วนช่วงเย็น 16.00 - 17.00 น. ของทุกวันที่สำรวจ ทั้งนี้คณะผู้สำรวจกำหนดนิยามการสวมหมวกนิรภัยหมายถึง การสวมหมวกนิรภัยที่ถูกประเภทและรัดคางแน่นกระชับ หากผู้ใช้รถจักรยานยนต์สวมหมวกแต่ไม่รัดคางแน่น จะถือว่าไม่สวม

ผลการศึกษา

บนท้องถนนที่จุดสำรวจในช่วงวันที่ 4 - 5 เมษายน พ.ศ. 2546 (ก่อนเทศกาลสงกรานต์) มีรถจักรยานยนต์ที่สังเกตรวม 400,634 คัน ในวันศุกร์ที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2546 พบผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์สวมหมวกนิรภัย ร้อยละ 49.0 (ค่ามัธยฐาน) ผู้โดยสารสวมหมวกนิรภัย ร้อยละ 14.9 ในวันเสาร์ที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2546 พบผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์สวมหมวกนิรภัย ร้อยละ 50.7 ผู้โดยสารสวมหมวกนิรภัย ร้อยละ 14.1 และรวมสองวันผู้ใช้รถจักรยานยนต์สวมหมวกนิรภัย ร้อยละ 39.2 จังหวัดที่มีการสวมหมวกนิรภัยต่ำที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ พัทลุง (26.4%), สิงห์บุรี (28.8%), เชียงราย (31.1%), ร้อยเอ็ด (32.9%) และสงขลา (33.3%) สำหรับกรุงเทพมหานคร มีอัตราการสวมหมวกนิรภัยสูงกว่าในส่วนภูมิภาคทั้งผู้ขับขี่และผู้โดยสาร (72.8 และ 58.0% ตามลำดับ) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ร้อยละการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ จำแนกรายจังหวัด

ที่	จังหวัด	เขต	วันที่ 4 เม.ย. 2546			วันที่ 5 เม.ย. 2546			รวมวันที่ 4 - 5 เม.ย. 2546		
			ขับขี่	โดยสาร	รวม	ขับขี่	โดยสาร	รวม	ขับขี่	โดยสาร	รวม
1	กรุงเทพมหานคร	กทม.	72.8	59.7	70.2	72.7	56.2	69.6	72.8	58.0	69.9
2	พระนครศรีอยุธยา	1	46.5	15.4	34.5	50.5	13.9	37.3	48.7	14.6	*36.0
3	สิงห์บุรี	2	41.2	14.1	32.5	30.5	15.0	25.7	35.4	14.6	*28.8
4	สระบุรี	2	-	-	-	-	-	-	54.7	9.8	43.2
5	ลพบุรี	2	49.5	15.1	40.0	48.0	14.2	38.4	48.7	14.6	39.2
6	ระยอง	3	46.5	32.7	41.7	51.3	17.6	41.3	48.8	26.2	41.5
7	ชลบุรี	3	52.4	12.9	38.6	50.9	15.5	38.7	51.7	14.2	*38.6
8	ประจวบคีรีขันธ์	4	48.4	5.1	35.3	51.5	7.8	37.1	49.8	6.4	*36.1
9	ราชบุรี	4	48.0	7.6	35.8	43.0	5.0	31.8	45.6	6.4	*33.9
10	นครราชสีมา	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	ขอนแก่น	6	61.0	53.0	56.5	53.7	13.0	43.3	57.2	44.0	51.4
12	อุดรธานี	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	อุบลราชธานี	7	62.6	21.7	54.2	59.2	17.6	49.5	60.9	19.5	51.8
14	ร้อยเอ็ด	7	42.9	11.4	34.4	40.3	9.5	31.4	41.7	10.4	*32.9
15	สุโขทัย	8	60.9	21.3	49.7	57.3	26.3	48.6	59.2	23.7	49.2
16	พิจิตร	9	68.1	21.4	50.9	63.7	27.9	53.5	65.7	24.4	52.2
17	ลำปาง	10	51.5	29.3	45.1	46.5	28.3	41.8	49.0	28.8	43.4
18	เชียงใหม่	10	45.0	25.4	38.4	37.7	25.7	32.7	41.0	25.6	*35.1
19	เชียงราย	10	36.8	14.7	30.8	37.9	11.8	31.4	37.3	13.4	*31.1
20	ภูเก็ต	11	56.9	3.8	40.7	57.6	6.4	45.1	57.3	4.9	42.8
21	สุราษฎร์ธานี	11	56.2	4.2	40.4	59.0	5.1	41.6	57.4	4.6	40.9
22	สงขลา	12	45.8	4.4	33.0	46.8	3.7	33.6	46.3	4.0	*33.3
23	พัทลุง	12	38.1	4.7	27.5	33.1	5.6	25.2	35.7	5.1	*26.4
รวม			52.7	17.7	42.1	51.1	16.1	40.9	51.9	16.9	41.5
มัธยฐาน			49.0	14.9	39.3	50.7	14.1	38.6	49.0	14.6	39.2

หมายเหตุ การสวมหมวกนิรภัยหมายถึง การสวมหมวกนิรภัยพร้อมรัดคางแน่นกระชับ * การสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์รวมสองวันต่ำกว่าค่ามัธยฐาน - - - หมายถึง ไม่มีข้อมูล (สระบุรี ข้อมูลไม่แยกรายอำเภอ, นครราชสีมา รายงานเฉพาะร้อยละ ไม่มีจำนวนที่สำรวจซึ่งอยู่ระหว่างตรวจสอบ, ขอนแก่นมีข้อมูลส่ง 1 อำเภอ และ อุดรธานีไม่ได้เก็บข้อมูล)

แหล่งข้อมูล: การสำรวจการสวมหมวกนิรภัยก่อนและระหว่างเทศกาลสงกรานต์ ปี 2546 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่สำรวจ, สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1 - 12, สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร, สำนักระบาดวิทยา และสำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

เขตสาธารณสุขที่มีการสวมหมวกนิรภัยต่ำที่สุด ได้แก่ เขต 12 (30.3%), เขต 4 (34.9%), เขต 1 (36.0%) เขต 2 (36.7%) และเขต 10 (37.0%) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ร้อยละการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้จักรยานยนต์ จำแนกตามเขต

เขต และ จังหวัดที่สำรวจ	รวมวันที่ 4 - 5 เม.ย. 2546		
	ขี่	โดยสาร	รวม
กรุงเทพฯ	72.8	58.0	69.9
เขต 1 อุดรธานี	48.7	14.6	*36.0
เขต 2 สิงห์บุรี สระบุรี ลพบุรี	45.6	14.6	*36.7
เขต 3 ระยอง ชลบุรี	50.3	19.5	*40.0
เขต 4 ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์	47.5	6.4	*34.9
เขต 5 นครราชสีมา	-	-	-
เขต 6 ขอนแก่น อุดรธานี	57.2	44.0	51.4
เขต 7 อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด	55.5	16.3	46.2
เขต 8 สุโขทัย	59.2	23.7	49.2
เขต 9 พิจิตร	65.7	24.4	52.2
เขต 10 เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง	43.0	23.5	*37.0
เขต 11 ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี	57.3	4.8	42.1
เขต 12 สงขลา พัทลุง	41.6	4.5	*30.3
รวม	51.9	16.9	41.5
มาตรฐาน	52.9	17.9	41.1

หมายเหตุ การสวมหมวกนิรภัยหมายถึง การสวมหมวกนิรภัยพร้อมรัดคางแน่นกระชับ

* การสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้จักรยานยนต์รวมสองวันต่ำกว่าค่ามาตรฐาน “ - ” หมายถึง ไม่มีข้อมูล

(สระบุรี ข้อมูลไม่แยกชาย-หญิง, นครราชสีมา รายงานเฉพาะร้อยละ ไม่มีจำนวนที่สำรวจซึ่งอยู่ระหว่างตรวจสอบ, ขอนแก่นมีข้อมูลส่ง 1 อำเภอ และ อุดรธานีไม่ได้เก็บข้อมูล)

แหล่งข้อมูล: การสำรวจการสวมหมวกนิรภัยก่อนและระหว่างเทศกาลสงกรานต์ ปี 2546 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่สำรวจ, สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1 - 12, สำนักงานมัย กรุงเทพมหานคร, สำนักบรรดาวิชา และสำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

สรุป

อัตราการสวมหมวกนิรภัยในช่วงวันที่ 4 - 5 เมษายน พ.ศ. 2546 (ก่อนเทศกาลสงกรานต์) ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์สวมหมวกนิรภัยมากกว่าผู้โดยสาร จังหวัดที่มีอัตราการสวมหมวกนิรภัยเฉลี่ยต่ำ 5 ลำดับแรก อยู่ในเกือบทุกภาคของประเทศ ยกเว้นภาคตะวันออก และเป็นที่น่าสังเกตว่า มีถึง 2 ใน 5 จังหวัดที่อยู่ในภาคใต้ที่มีการสวมหมวกนิรภัยต่ำสุด วันหยุดราชการมีอัตราการสวมหมวกนิรภัยเฉลี่ยต่ำกว่าวันราชการ

อภิปรายและข้อเสนอแนะ

อัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ช่วงก่อนเทศกาล ยังคงค่อนข้างต่ำ ควรเข้มงวดในการตรวจจับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายร่วมกับการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ น่าจะทำให้มีการสวมหมวกนิรภัยมากขึ้นในช่วงเทศกาล นอกจากการไม่สวมหมวกนิรภัยแล้วยังมีปัจจัยทางพฤติกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการเล่นสาดน้ำขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ ยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุและบาดเจ็บตามมา ดังนั้นหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีส่วนร่วมในการควบคุมและป้องกันการบาดเจ็บอย่างเข้มงวดไปพร้อมกัน เพื่อลดจำนวนการบาดเจ็บและเสียชีวิต ในช่วงสงกรานต์ปีนี้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1 - 12 กรมควบคุมโรค, สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร, สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการสำรวจทุกท่าน

รวบรวมและวิเคราะห์โดย :

นายแพทย์เจตสรร นามวาท*, นางวนัสสนันท์ รุจิวิวัฒน์*, นางศิริวรรณ สันติเจริญกุล* และนางสุชาดา เกิดมงคลการ**

*กลุ่มพัฒนาระบบและมาตรฐานงานระบาดวิทยา สำนักโรคติดต่อ

**กลุ่มควบคุมป้องกันการบาดเจ็บและปัญหาจากสุรา(คบจ.) สำนักโรคไม่ติดต่อ

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

รายงานการเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุการขนส่ง
ประเทศไทย พ.ศ. 2544

สำนักโรคติดต่อ กรมควบคุมโรค ได้จัดตั้งระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บในระดับจังหวัด ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลสำหรับพัฒนาบริการผู้บาดเจ็บ และระบบส่งต่อในจังหวัด โดยวิธีรวบรวมข้อมูลผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุ ถูกพิษ ถูกทำร้าย และทำร้ายตนเอง ที่มารับบริการ ณ ห้องฉุกเฉินของโรงพยาบาลขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานครและในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2544 มีโรงพยาบาลขนาดใหญ่ระดับโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย (รพม.) และโรงพยาบาลศูนย์ (รพศ.) รวม 25 แห่ง เป็นโรงพยาบาลในเครือข่ายเฝ้าระวังการบาดเจ็บในระดับจังหวัด

รายงานผู้บาดเจ็บในปี พ.ศ. 2544 จากแบบบันทึกข้อมูลเฝ้าระวังการบาดเจ็บ (Injury Surveillance -IS.) เฉพาะบาดเจ็บรุนแรง (เสียชีวิตหรือต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาล) ทุกสาเหตุ รวม 114,141 ราย เสียชีวิต 7,207 ราย คิดเป็นอัตราป่วยตายร้อยละ 6.31 จำนวนบาดเจ็บสูงสุด รายงานจาก รพม.นครราชสีมา 8,993 ราย (ร้อยละ 7.9) โรงพยาบาลอุดรธานี 7,872 ราย (ร้อยละ 6.9) โรงพยาบาลเชียงใหม่ประชานุเคราะห์ 6,801 ราย (ร้อยละ 6.0) จำนวนผู้เสียชีวิตจากสาเหตุการบาดเจ็บสูงสุด รายงานจาก รพม.นครราชสีมา 665 ราย อัตราป่วยตาย ร้อยละ 7.4 โรงพยาบาลอุดรธานี 513 ราย อัตราป่วยตาย ร้อยละ 6.5

สาเหตุการบาดเจ็บและการเสียชีวิตที่สำคัญ จาก 19 สาเหตุ การบาดเจ็บตั้งแต่ พ.ศ. 2538 – 2544 ยังคงเป็นอุบัติเหตุการขนส่ง ในปี พ.ศ. 2544 มีผู้บาดเจ็บทั้งหมด (รวมผู้เสียชีวิต) จากอุบัติเหตุการขนส่งสูงสุด รวม 62,317 ราย (ร้อยละ 54.6) สาเหตุการบาดเจ็บรองลงมา ได้แก่ อุบัติเหตุ/พลัด/ตก/หกล้ม 16,106 ราย (ร้อยละ 14.1) อุบัติเหตุ/แรงเชิงกล/วัตถุสิ่งของ 13,887 ราย (ร้อยละ 12.2) ถูกทำร้ายด้วยวิธีต่าง ๆ 8,980 ราย (ร้อยละ 7.9) ทำร้ายตัวเองด้วยวิธีต่าง ๆ 4,566 ราย (ร้อยละ 4.0) และสาเหตุการบาดเจ็บอื่น ๆ 8,285 ราย (ร้อยละ 7.3)

ในจำนวนผู้บาดเจ็บที่เสียชีวิตทั้งหมด 7,207 ราย เป็นผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุการขนส่งสูงสุด 4,898 ราย (ร้อยละ 68.0) รองลงมา เป็นการถูกทำร้ายด้วยวิธีต่าง ๆ 529 ราย (ร้อยละ 7.3) อุบัติเหตุพลัด/ตก/หกล้ม 519 ราย (ร้อยละ 7.2) ทำร้ายตัวเองด้วยวิธีต่าง ๆ 485 ราย (ร้อยละ 6.7) ตกน้ำ และจมน้ำ 218 ราย (ร้อยละ 3.0) และสาเหตุการบาดเจ็บอื่น ๆ 558 ราย (ร้อยละ 7.7)

สัดส่วนผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจากการขนส่ง อยู่ระหว่างร้อยละ 44.7 – 62.4 ของผู้บาดเจ็บทุกสาเหตุ และร้อยละ 51.1 – 76.4 ของผู้เสียชีวิตจากการบาดเจ็บทุกสาเหตุ โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี มีสัดส่วนการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุการขนส่งสูงสุด (ร้อยละ 62.4) รองลงมาคือ โรงพยาบาลชลบุรี (ร้อยละ 60.7) และโรงพยาบาลขอนแก่น (ร้อยละ